

Inhoud

Voorwoord	11
Inleiding	15
DEEL I De benadering van het jonge kind door onderwijs en opvoeding	17
Hoofdstuk 1 Professioneel opvoeden	19
1.1 Opvoeding en kinderopvang	19
1.1.1 Moderne frats: de professionele opvoeding	21
1.1.2 Overheid en 'Early Child Development' na 2000	23
1.2 Jonge professie, jonge wetenschap	24
1.2.1 Pedagogiek van de kinderopvang	26
1.2.2 Naar de volgende fase	29
1.2.3 Preschool, peuteropvang en peuterspeelzaal	29
1.2.4 Van peuteropvang naar VVE	30
1.2.5 Effectiviteit VVE	32
1.2.6 De kind-factor	33
Hoofdstuk 2 Voorbij de kleuterschool	35
2.1 Geschiedenis van het primair onderwijs	35
2.2 Onderwijs aan jonge kinderen	36
2.2.1 Onderwijskunde en het jonge kind	37
2.2.2 Van leerstof naar leerobject	38
2.2.3 Ontwikkelings- en ervaringsgericht	38
2.2.4 Spelen of leren of spelend leren	39
2.3 Kwaliteit van onderwijs	41
2.3.1 De successtory die onderwijs heet, altijd meer!	42
2.3.2 Niet voor alle kinderen	43
2.3.3 Nederland in vergelijking met andere landen	43
2.4 Het onderwijsdebat en de professionalisering	44
2.5 And never the twain shall meet (1.0)	44
DEEL II De breinwetenschap en de breinontwikkeling van kinderen	47
Hoofdstuk 3 De breinwetenschap	49
3.1 Breinwetenschap	49
3.1.1 Waarom breinwetenschap?	49
3.1.2 Hoe relevant is de breinwetenschap?	50

3.2	Hersenen, niet het verstand	52
3.2.1	De hersenen (hoeveel hebben we er?)	52
3.2.2	Slim of dom?	54
3.2.3	Bewijs van slimheid	54
3.3	De ontwikkeling van de hersenen	55
3.3.1	Een kindbrein is nog niet af	56
3.3.2	Het productieproces, deel 1: de neurogenese	56
3.3.3	Het productieproces, deel 2: de synaptogenese	58
3.3.4	Het productieproces, deel 3: de myelinisatie	59
3.3.5	Het productieproces, deel 4: de 'pruning'	59
3.3.6	Het productieproces, deel 5: gevoelige periodes	60
3.3.7	Het productieproces, deel 6: spiegelneuronen	61
3.3.8	Nature, nurture of 'blurred lines'?	62

Hoofdstuk 4 Fasen in de breinontwikkeling **65**

4.1	De babyfase	65
4.2	Dreumesfase	66
4.3	De peutertijd	67
4.4	De kleutertijd	68
4.5	Het jonge schoolkind	68

DEEL III Vroege breinfuncties **71**

Hoofdstuk 5 Breinfuncties van het jonge kind **73**

5.1	Zintuigen	73
5.2	Motoriek	76
5.3	Taal en spraak	78
5.3.1	Geluid en klank	79
5.3.2	Grammatica	80
5.3.3	Woordenschat en begrip	81
5.3.4	Lezen en schrijven	82
5.4	Sociaalemotionele ontwikkeling	83
5.4.1	Hechting	84
5.4.2	Emoties	85
5.4.3	Bewustzijn (de ervaring van zelf)	86
5.5	Cognitie	87
5.5.1	Ontwikkeling van cognitie	88
5.5.2	Problemen oplossen	88
5.6	Geheugen	89
5.6.1	Het vroege geheugen: conditioneel en procedureel	90
5.6.2	Het episodisch en semantisch geheugen	90
5.6.3	Memory spelen	92
5.6.4	Werkgeheugen	92
5.7	Executieve functies	94

Hoofdstuk 6	Van opstartbrein naar het slimme brein	95
6.1	Het opstartbrein	95
6.1.1	Motorische reflexen	95
6.1.2	Geheugen	96
6.1.3	De calculerende baby	96
6.1.4	Het contracteren van liefde	97
6.2	Onderweg naar ons slimme brein	97
6.2.1	Er moet nog veel gebeuren	98
6.2.2	De peuter- en kleutercortex	99
6.3	Slimmer door training?	100

DEEL IV Het leren van het jonge kind **101**

Hoofdstuk 7	Drie manieren van leren	103
7.1	We weten het meeste nog niet	103
7.2	Impliciet/onbewust, autonoom of expliciet/bewust inputleren	104
7.3	Ervarend leren	105
7.3.1	Door zintuiglijke informatie	105
7.3.2	Door repetitie	106
7.3.3	Door imitatie	107
7.3.4	Door herkenning en onderscheid	107
7.4	Patroonherkenning	107
7.4.1	Door ordenen	108
7.4.2	Door ontdekken	109
7.4.3	Door spelen	109
7.4.4	Door bewustwording van de werkelijkheid	109
7.4.5	Door herinneren	110
7.5	Denkend leren	111
7.5.1	Door representeren	111
7.5.2	Door abstraheren	111
7.5.3	Door redeneren	112
7.5.4	Door aanleren	113
7.6	Vijftien regels voor goed peuteren en kleuteren	113

DEEL V Neuromythen over leren **115**

Hoofdstuk 8	Neuromythen	117
8.1	De mythe van de gevoelige periodes	117
8.2	De mythe van de rijke leeromgeving	118
8.3	De mythe van de toenemende stoornissen	119

DEEL VI	Theoretisch model Breinleren van het jonge kind	121
	Hoofdstuk 9 Breinleren van het jonge kind	123
	9.1 Leren en onderwijzen	123
	9.2 Uitleg model Breinleren van het jonge kind	125
DEEL VII	Samenvatting, conclusie en aanbevelingen	127
	Hoofdstuk 10 Samen beter worden	129
	10.1 Samenvatting	129
	10.2 Conclusies en aanbevelingen	131
	10.3 And never the twain shall meet, 2.0	132
Geraadpleegde literatuur		133
	Geraadpleegde websites	142